

Õiguskantsler

Tartu Linnavalitsus
lv@raad.tartu.ee

Teie nr

Meie 18.01.2024 nr 7-5/230939/2400376

Eluruumi ligipääsetavus

Austatud Tartu linnapea

Õiguskantsleri poole pöördus [] murega, et tema korter ei ole siiani ligipääsetav, kuigi Tartu linn on lubanud selle eest hoolitseda. [] on elanud [] asuvas sotsiaaleluruumis 2009. aastast alates. See korter on küll kohandatud ratastooliga liikujale sobivaks, kuid korter ise ei ole liikumispuudega inimesele ligipääsetav, sest trepikojas saab liikuda ainult treppi mööda.

Palun Tartu Linnavalitsusel lahendada sisuliselt [] taotlus muuta [] asuv korter ligipääsetavaks ning hinnata veel kord, kas [] abivajadus on praegu igakülgsest rahuldatud.

Asjaolud

- 1) [] on järjekindlalt taotlenud võimalust elada sotsiaaleluruumis. Tartu Linnavalitsus on seda talle ka võimaldanud, sest Tartu linna sätestatud tingimuste kohaselt on tal selleks õigus ([Tartu Linnavolikogu 10.06.2021 määrus nr 140](#)). Avaldaja on nüüdseks elanud [] asuvas eluruumis peaaegu 15 aastat, kuigi see korter ei ole siiani ligipääsetav. Tartu linn on määranud [] ka isikliku abistaja, kes muu hulgas aitab tal korterist lahkuda ja sinna naasta.
- 2) Tartu Linnavalitsus on pakkunud talle nii kohandatud elamispinda kui ka korraldanud isikliku abistaja teenust. Linna selgituste kohaselt peaks isikliku abistaja teenust avaldajale osutama ka siis, kui ta elaks ligipääsetavas eluruumis.
- 3) [] on veendunud, et 2009. aastal esimest korda [] üürilepingut sõlmides lubati talle, et linn muudab korteri ligipääsetavaks. Linnavalitsuse esindajad väidavad, et sellist lubadust ei ole antud. Õiguskantsleri Kantseleile esitatud dokumentidest ja kirj vahetusest ei selgu, kas selline lubadus on antud või mitte.
- 4) Avaldaja on viimasel paaril aastal mitmel korral pöördunud Tartu Linnavalitsuse poole ja taotlenud, et tema elukoht muudetaks ligipääsetavaks. Iga kord on linnaametnikud teada andnud, et seda ei tehta. Tartu Linnavalitsuse linnavarade osakonna juhataja kirjutas avaldajale 1. septembril 2022: „Aastate jooksul oleme tööpoolest arutlenud invatõstuki paigaldamise võimalikkuse üle, pidanud läbirääkimisi korteriühistuga ja kaalunud

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

võimalikke lahendusi. Kuid lubadust invatõstuki paigaldamiseks pole antud.“ Samasisulise kirja saatis avaldajale abilinnapea Mihkel Lees 6. märtsil 2023.

- 5) Tartu Linnavalitsus on olnud seisukohal, et kuna pärast 2009. aastat on Tartu linn loonud mitmeid puuetega inimestele elamiseks sobivaid ja ligipääsetavaid eluruumi, ei ole kulusid ja ehituslikke probleeme arvestades (sh korteriühistu esitatud tingimused) vaja [] asuvat korterit ligipääsetavaks muuta. Seetõttu ongi vähemalt alates 2017. aastast, mil avaldaja on taotlenud linnalt võimalust elada sotsiaaleluruumis, pakutud [] teisi, ligipääsetavaid eluruumi. Tartu Linnavalitsuse eluasemekomisjon on öelnud, et [] ei sobi eluruumiks tema praegune elukoht, sest see ei ole ligipääsetav. Linnaametnike selgituste kohaselt on [] aga keeldunud kõigist teistest sotsiaaleluruumidest, kuigi need on olnud ligipääsetavad. [] on põhjendanud keeldumist peamiselt sellega, et pakutud eluruumid asuvad tema tugivõrgustikust liiga kaugel. Tema selgituste kohaselt elavad tema lähedased ja sõbrad ning ka isiklik abistaja tema praeguse elukoha lähedal [] ja saavad talle vajadusel appi tulla. Pakutud korterites tal seda võimalust ei oleks.
- 6) Seega on tekkinud olukord, kus inimene elab sotsiaaleluruumis, mis on kohandatud talle sobivaks, kuid mis pole ligipääsetav. Samas on Tartu linn selle aja jooksul sisse seadnud mitu uut ligipääsetavat sotsiaaleluruumi, mis ongi mõeldud ennekõike liikumispuudega inimestele.

Kohaliku omavalitsuse kohustused

- 7) Sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt peab kohalik omavalitsus hindama inimese abivajadust terviklikult ([SHS § 15 lõiked 1, 2](#)), võttes seejuures arvesse tema toimetulekut ja ühiskonnaelus osalemist mõjutavaid asjaolusid. Arvestada tuleb nii inimese tegevusvõimet kui ka tema füüsilise ja sotsiaalse elukeskkonnaga seotud asjaolusid (SHS § 15 lg 2).
- 8) Kui puudega inimesel on puude tõttu keeruline eluruumis liikuda, iseseisvalt toime tulla või suhelda, aitab linn või vald tal eluruumi kohandada või sobivama eluruumi saada ([SHS § 42 lg 1](#)). Seaduse seletuskirja ([lk 40](#)) kohaselt on kohandamise üks eesmärke tagada, et inimene tuleks oma eluruumis ning **sellesse sisenemisel ja sealt väljumisel** toime võimalikult iseseisvalt, võimalikult vähese kõrvalabiga.
- 9) Kui inimene taotleb kohalikul omavalitsusel sotsiaalhoolekandeabi, peab omavalitsus lahendama inimese taotluse kümne tööpäeva jooksul pärast nõuetekohase taotluse esitamist ([SHS § 2](#); [sotsiaalseadustiku üldosa seaduse \(SÜS\) § 25 lg 1](#)). Omavalitsuse otsusest peab inimene aru saama, kas tal on õigus omavalitsuse abile või mitte. Kui omavalitsus otsustab inimest abistada, peab inimene aru saama, mis tingimustel seda tehakse ([SÜS § 26 lg 1 p 3](#)). Kui omavalitsus keeldub inimest abistamast tema soovitud viisil või ulatuses, peab otsusest selguma, miks talle soovitud abi ei anta ([haldusmenetluse seaduse § 56](#)).
- 10) Avaldaja on viimastel aastatel korduvalt pöördunud Tartu Linnavalitsuse poole murega, et ta ei saa puude tõttu ise oma eluruumi siseneda ega sealt väljuda. Õiguskantsleri Kantseleile esitatud materjalide põhjal ei ole selge, kas Tartu Linnavalitsus on hinnanud avaldaja abivajadust nii, nagu kehtiv seadus ette näeb.
- 11) Esitatud dokumentidest ja kirjavahetusest nähtub, et Tartu Linnavalitsuse eluasemekomisjoni hinnangul ei sobi avaldajale eluruumiks tema praegune elukoht, kuna

see pole ligipääsetav. Seetõttu on [] pakutud elamiseks teisi eluruume. Samas on Linnavalitsus siiski korduvalt uurinud võimalusi, kuidas saaks avaldaja praeguse eluruumi ehk [] korteri ligipääsetavaks muuta (väljavõtte ühistu koosoleku protokollist jne), kuid ei ole seni konkreetseid samme astunud. Kord pole muudatusi soovinud korteriühistu, kord on Tartu Linnavalitsus pidanud võimalikke lahendusi liiga kulukaks või leidnud, et kuna linnal on piisavalt ligipääsetavaid eluruume, ei pea linn kõiki kortereid ligipääsetavaks ehitama. Kokkuvõtvalt, praegu pole selge, milline abi rahuldab Tartu Linnavalitsuse hinnangul avaldaja abivajaduse ning millistele asjaoludele tuginedes ning miks linnavalitsus sellisele otsusele jõudis.

- 12) Teen Tartu linnavalitsusele ettepaneku lahendada sisuliselt [] taotlus muuta [] asuv korter ligipääsetavaks ning hinnata veel kord, kas [] abivajadus on praegu igakülgset rahuldatus. Kui see nii ei ole, siis tuleks linnavalitsusel hinnata, millist abi ta veel vajab ja kuidas Tartu linn selle abi tagab. Ootan linna otsust ja selle põhjendusi hiljemalt 10. märtsiks 2024. Palun saatke linnavalitsuse otsus ka [].

Puuetega inimeste õigused

- 13) [Puuetega inimeste õiguste konventsiooni](#) artikli 19 kohaselt on puuetega inimestel õigus valida oma elukohta. Samas artiklis rõhutatakse, et inimestel on õigus elada kogukonnas.
- 14) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste komitee [üldkommentaari nr 5](#) punkti 34 kohaselt ei ole konventsiooni artikli 19 mõttega kooskõlas see, kui puuetega inimestele pakutakse elupaika ainult ühes kindlas kohas või majas. Ligipääsetavad eluruumid puuetega inimestele peavad olema kättesaadavad terves piirkonnas. See annab puuetega inimestele valikuvõimaluse. Sama üldkommentaari punktis 54 on öeldud, et konventsiooniga ühinenud riigid peavad eemaldama kõik takistused (sh eluaseme ligipääsmatus), mis ei lase puuetega inimestel iseseisvalt kogukonnas elada. Komitee rõhutab, et õigust valida elukohta ja elada kogukonnas saab vaadata ainult koos [konventsiooni artikliga 9](#), mis sätestab, et puuetega inimestel peab olema samasugune ligipääs füüsilisele keskkonnale, infole jm nagu kõigil teistel inimestel. Artikli 9 punkti 1 kohaselt tuleb kõrvaldada hoonetele, teedele ning muudele sise- ja välisrajatistele (sealhulgas koolidele, elamutele, meditsiinasutustele ja töökohtadele) juurdepääsu takistused ja piirangud.
- 15) Tartu linn on ehitanud ja korda teinud mitmeid sotsiaaleluruume, mis on puuetega inimestele täielikult ligipääsetavad. Samas ei piisa sellest, kui ligipääsetavaks tehakse vaid paar linna omandis olevat maja. Selleks, et puuetega inimene saaks osaleda teistega võrdväärselt kogukondlikus elus (nagu on kirjas puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklis 19), peab võimalikult suur osa hoonetest olema ligipääsetavad. Ainult sel juhul on võimalik, et erivajadusega inimene saab käia sõbral külas või just sellel üritusel, nagu ta tahab.
- 16) Enne Eesti taasiseseisvumist ehitatud eluruumide ligipääsetavusega tegeles ka [ligipääsetavuse rakkerühm](#). Rakkerühma töö tulemusena soovitati just selliste majade ligipääsetavust parandada ja mõelda välja nn tüüplahendused. Eriti oluliseks peeti, et energiatõhususe suurendamiseks tehtavate rekonstrueerimistöde käigus lahendataks ka ligipääsetavuse probleemid. Pikas plaanis peaksid olema kõik eluruumid ligipääsetavad.
- 17) Puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikli 4 punktis 2 on kirjas, et iga konventsiooniga ühinenud riik peab võtma meetmeid, mis võimaldaksid puuetega

inimestel järk-järgult teostada oma majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi. See tähendab, et kuigi üleöö ei saa kõigis eluvaldkondades ligipääsetavust tagada, peab olema plaan, kuidas seda teha. Ka igal linnal ja vallal tuleb läbi mõelda, millal ja mida ta ligipääsetavaks muudab. Palun ka Tartu linnal seda põhimõtet järgida.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Liisi Uder 6938437
Liisi.Uder@oiguskantsler.ee